14(1695) • 21. september 2005 • ilmub alates 1949.a • TASUTA

Mente & Manu

TTÜ 1918

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI AJALEHT

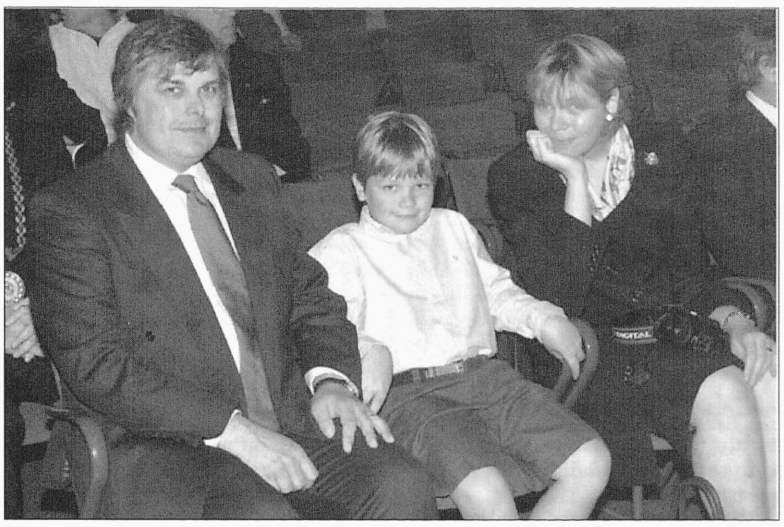

Audoktor Martin Schröder perega

Uued dekaanid Priit Kulu ja Roode Liias

Tehnikaülikool 87-aastane

16. septembril toimus TTÜ peahoone aulas Tallinna Tehnikaülikooli 87. aastapäevale pühendatud ülikooli nõukogu pidulik lahtine istung ning anti välja tiitel Aasta Vilistlane 2005.

Aastapäevaaktuse avas Tehnikaülikooli rektor Peep Sürje. Traditsioonilise aastapäevakõne pidas sel korral ehitusteaduskonna erakorraline professor Karl Õiger.

Ametisse pühitseti ka uued dekaanid, kelleks seekord on ehitusteaduskonna dekaan Roode Liias ja mehaanikateaduskonna dekaan Priit Kulu.

Audoktori tiitel anti üle eesti päritolu Nottinghami Ülikooli keemiateaduskonna dekaanile professor Martin Schröderile.

TTÜ teenetemedali Mente et Manu said seekord:

- Andres Keevallik - arendusprorektor, tunnustamaks tema teeneid Tallinna Tehnikaülikooli igakülgsel arendamisel rektorina aastatel 2000-2005;

- Jakob Kübarsepp - õppeprorektor, tunnustamaks tema teeneid Tallinna Tehnikaülikooli õppetegevuse kvaliteedi tagamisel ja rahvusvahelistumisel;

- Peep Jonas - tulemusrikka töö eest Tallinna Tehnikaülikoolis haldusprorektorina aastatel 2000 - 2005;

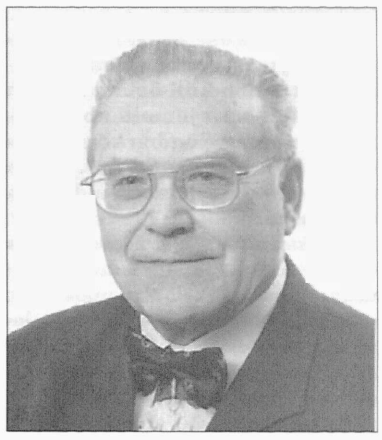

- Anto Raukas - TTÜ Geoloogia Instituudi osakonnajuhataja, akadeemik, tunnustamaks tema saavutusi geoloogia teaduse valdkonnas ja viljaka publitseerija ning esinejana ajakirjanduses;

- Aare Kitsing - tunnustamaks tema tegevust Tallinna Tehnikaülikooli arengule kaasaaitamisel Vilistlaskogu, Arengufondi ja kuratooriumi liikmena.

Lisaks anti ka diplom 31 vastsele TTÜ doktorile.

Aasta Vilistlane 2005 - Tiina Mõis

Traditsiooniliselt anti aastapäevaaktusel TTÜ Vilistlaskogu poolt üle ka tiitel Aasta Vilistlane, mille pälvis sel aastal Tiina Mõis.

Tiina Mõis on lõpetanud 1980. aastal kiitusega Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskonna, on kuulunud ka TTÜ kuratooriumisse. Teda tuntakse kui ühte Eesti edukaimat äriinimest. Tiina Mõisa karjääri mahub nii Hansapanga asutamine, kuulumine paljude äriühingute nõukogudesse kui ka aktiivne erahariduse toetamine (kuuludes Rocca al Mare kooli omanikeringi).

Aasta Vilistlase tiitli andis Tiina Mõisale üle TTÜ Vilistlaskogu juhatuse esimees Gunnar Okk.

TTÜ Vilistlaskogu juhatus valib kord aastas Aasta Vilistlase, kelle tegevus on oluliselt edendanud Eesti ühiskonda hariduse, teaduse, tehnika, majanduse või kultuuri vallas või kellel on väljapaistvaid teeneid tallinna Tehnikaülikooli ees.

Tiitlit antakse välja alates 1996. aastast. Teiste seas on tiitli pälvinud ka Tiit Vähi, Jaak Leimann, Toomas Sõmera, Toomas Luman, Indrek Neivelt jt.

Alanud õppeaastal omandab Tallinna Tehnikaülikoolis teadmisi üle 11 000 tudengi, kokku võeti vastu 3200 uut üliõpilast.

Kersti Vähi
TTÜ kommunikatsiooniosakond

Vastab Aasta Vilistlane 2005 Tiina Mõis

Missugused on Teie eredaimad mälestused oma Tipi ajast 25 aastat tagasi?

Eelkõige üldine mõnus õhustik. Õppetöö oli tõsine ja sessiperioodid olid pingelised. Kes siin kord oli, see ka tõsiselt selle asjaga tegeles.

Üliõpilaselu koosnes ju tollal paljuski pidudest, kuid osati nii pidu pidada, aga ka õpiti tõsiselt.

Kes õppejõududest on sellest ajast meelde jäänud?

Sulev Mäeltsemees, kes täna juhtis seda värvikat aastapäevaaktust, lõime meie nii-öelda "rebaseks", sest just siis tuli ta meile õppejõuks. Olin siis ise 3. kursusel.

Olete olnud edukas inimene, kas midagi ülikoolis õpitust on olnud Teile ka kasuks karjäärile?

Ma arvan, et see kõik on tulnud kasuks. Nagu ma täna oma tänukõnes ütlesin, see pagas, millega siit sai teele mindud, on olnud väga hea ja mind igast olukorrast, mis ette tulnud, välja aidanud. Iseseisvat tööd ja vastutust ja loomingulisust - kõike seda andis ülikool kaasa.

Mida ütleksite tänastele noortele, kellel ees haridustee valik? Mida neile soovitaksite?

Ma arvan, et õppigu, mida iganes. Lõpuks sõltub paljugi sellest, missuguseid otsustushetki elu kellelgi ette söödab. Aga kahtlemata, Tipi koolis on raske õppida, aga sellepärast on ta ka parim.

Küsis
Mart Ummelas

Mõtteid tegemistest meie Tehnikaülikoolis

Karl Õiger
Ehitusfüüsika ja arhitektuuri õppetooli erakorraline professor

Täna tähistame meie ülikooli 87. asutamisaastat. Olgu peale, et alguses olid need vaid tehnilised erikursused, siis Tallinna Tehnikum ja alates 1923. aastast tunnistati TT kõrgemaks õppeasutuseks, aga igal juhul sealt see algas.

Minul kui ehitusteaduskonna esindajal on kahtlemata hea meel teada või ka uhkust tunda, et meie, ehitajad, olime nende alustajate hulgas, põhimõtteliselt ka esimene rektor Karl Ipsberg oli ehitaja, ja seega on see ühtlasi meie teaduskonna 87. sünnipäev.

Kui edaspidises loos kipub mõne asja käsitlemisel kohati läbi lööma minu erialane vaatenurk, siis palun vabandust, olen selle keskel pika inseneri- ja õppejõuelu läbi käinud ja paratamatult lööb see välja.

Mida olen tundnud viimaste aastate jooksul ja mida tahaksin põgusalt mõne asja kohta meie ülikooli nii õppe-, teadus- kui arendustegevuses öelda. Aga ka Tehnikaülikooli kohta üldisemalt, mis on sageli inseneriasjanduse alal firmadele raskete ja keerukate ülesannete lahendamisel kindla abimehe või kohati isegi kiirabi rollis.

Õppetegevuse osas, kui rääkida viimasest poolteisest kümnendist, tuleb küll öelda, et tänu iseendale ja ka jumala abile oleme vaatamata ümberkorraldustele nii õppekavade kui kogu süsteemi osas, ikka veel elu ja tervise juures.

Tuleks ehk öelda, et üsnagi suures osas oleme saanud uue karastuse ja usun, et veel sitkemaks muutunud, selleks et üle elada võimalikke tulevasi vintsutusi. Positiivne pool on selles, et lõpuks oleme inseneriharidus saavutanud vajaliku 5aastase nominaalajaga ettevalmistuse, olgu see siis 3+2 süsteem või ehitusteaduskonnas nn integreeritud 5aastane bakalaureuse- ja magistri-, so inseneriõpe.

Meie ehitusteaduskonnas oleme selle integreerimisega vältinud mitmeid lisategevusi. **Positiivsena tuleb ära märkida neid tohutuid võimalusi, mida annab arvutivõrk ja sellest saadav info, sh konspektid, tudengitele aga ka õppejõududele.**

Arvutite ja arvutisaalide või muu aega kokku hoida aitava tehnika lisandumisega olukord aina paraneb.

Üks negatiivseid nähtusi viimasel aastakümnel, mida varem ei olnud, on asjaolu, et üliõpilased ei võta aineid nende õiges järjekorras, jättes algul vahele rasked ained ja seega hiljem mitte aru saades järgnevast.

Ka üsna ulatuslik töölkäimine ei soodusta korraliku õpitulemuse saavutamist.

Üliõpilastel, eriti tehnikaalade vanemate aastate üliõpilastel, võiksid olla oluliselt paremad teadmised alusainetes nagu matemaatikas, füüsikas, keemias, mehaanikas.

Ei ole õige süüdistada vastava alaga tegelevaid õppejõude. Pigem tuleneb see juba varasema ettevalmistuse tasemest ja selle vajakajäämistest. Jah, vanal heal ajal käituti nendes ainetes küllalt halastamatult. Tuli palju ja sitkelt õppida. Nüüd on demokraatia, tullakse vahel ka vastu, loodetakse, et üliõpilane tunneb seda enam kohustust hästi õppida ja ka ainet tunda.

Küllalt arenguruumi ja probleeme, mille üle mõelda, on näiteks teoreetiliste käsitluste järel või ka paralleelselt käsitletava probleemi sidumisel praktikaga, nagu armastan öelda, et visualiseerida, midagi puust ette teha, sest kõik noored ei ole sugugi nii hea abstraktse mõtlemise võimega. Selles osas võiksin tuua hea näite kasvõi mõnest lääneriikide tunnustatud õpikust, kus lähtekoht on tegelik tehniline probleem, on konkreetsed praktilised ülesanded ja siis tuleb teooriaosa lahendamiseks, või antakse seda igal juhul paralleelselt. On üliõpilasi, kellel algul on raskusi, kui ta aga saab nö otsa peale, hakkab asi hästi minema.

Omaette küsimus on osa üliõpilaste kohanemisvõime, kohati esineb nende tegemistes hiljaksjäämisi ja sageli ei ole see üldse seotud töölkäimisega või tööl käivate üliõpilastega.

Õnneks ei ole selliseid noori palju, kuid ka siin, nagu muudeski eluvaldkondades, peab paika jaotus 80 % : 20 %.

St et nende väheste, raskustes olevate tudengitega tegelemiseks kipub paraku kuluma suurem osa ajast.

Õppekavade osas ei tahaks küll väita, et olemasolevate õppekavade korrigeerimisega või uute erialade loomisega peaks nüüd lõpp olema.

See, millist spetsialisti me ette peaks valmistama, sõltub ikkagi ühiskonna ja majanduse vajadusest.

Meie teaduskonnas tekkisid hiljuti sellised erialalised spetsialiseerumised nagu sillaehitus, siis sadamaehitus ja rannikutehnika ning tõsiselt on kaalumisel tugevama inseneri-kallakuga arhitektikoolitus.

Ka arhitekt-kunstnik, keda peamiselt valmistab ette Kunstiakadeemia, on vajalik, kuid arvan, et on tekkinud vajadus oluliselt parema inseneriettevalmistusega arhitektide järele, sh linnaplaneerimise alal.

Arhitektide järele, kes oleksid võimelised algusest kuni lõpuni olema kogu projekti juhiks. Ehk oleks sel juhul välistatud sellised projektid ja hooned, mis ei ole inimesele mugavad või häirivad ilumeelt või millega ei ole kohati arhitektid isegi rahul. Küllap tekib uusi vajalikke spetsialiseerumisi muudelgi erialadel.

Siinjuures sooviks aga, et see problemaatiline RKT arvestaks rohkem erinevate erialade spetsialistide tegelikke vajadusi, mitte nii et näiteks defitsiidi olukorras peaks ehitusel projektijuhiks olema kehakultuuri või füüsika eriala lõpetaja kõige sellest tulenevaga. Praegu rebitakse meie üliõpilased tööle, mille tulemusena jääb neil stuudium venima või üldse lõpetamata.

Kool ei täida tellimust, ehitus ei kindlusta kvaliteeti.

Õppejõudude järelkasvu probleemi kohta. Praeguse majandusliku situatsiooni juures tuleks mõelda ka sellele, kuidas lähedaste teaduskondade õppejõudude aga ka laborite ressursse ühiselt ära kasutada, sealhulgas ka välismaalt teadurite ja õppejõudude kutsumisel ja laborite arendamisel.

Tundub, et me tegutseme liialt omas ringis, mõtleme ainult oma võimaluste arendamisele ja siis ei jätkugi ressursse, et midagi suuremat ära teha.

Rohkem ja julgemalt tuleks kasutada õppetegevuses, eriti laboritööde, praktikumide jne puhul ka vanemate aastate üliüliõpilasi, eriti magistrantuuri- ja doktoriüliõpilasi. Meil on selles osas häid näited. Selline tegevus võib noori ahvatleda ka edaspidi jätkama õppejõu või teaduri ametis.

(Järgneb lk 3)

Mõtteid tegemistest meie Tehnikaülikoolis

(Algus lk 2)

Teadus-arendustegevuse osas on loomulikult tähtis, et me areneksime ja oleksime kõrgel tasemel alusuuringute alal, millele enamus tegevusi tehnikaalal on ka rajatud. Et meie sellealaste tegemiste vastu tuntaks huvi kogu maailmas ja et me ka muudest oma tulemustest vajalikul määral teadvustaksime üldsust nii artiklite publitseerimise kui konverentsidel esinemisega.

Äärmiselt tähtis on ka välisteadlaste ja õppejõududega vahetu suhtlemine.

Olen ka ise kirjutanud umbes poolteistsada artiklit õige mitmes eri keeles, avaldanud ja esinenud ning leian, et see ei ole üle mõistuse käiv töö, pigem sisemine vajadus, muide üsna sageli isegi nauditav tegevus, ja tõesti ei saa aru, kui mõni täies elujõus õppejõud või teadur ei saa hakkama mõne minimaalselt nõutud artikliga.

Siinjuures tahaks aga rõhutada, et edaspidi tuleb järjest rohkem arvestada sellist trendi, et suurtel konverentsidel või kongressidel ei taheta elektroonikaajastul enam täisartikleid trükkida ja massiliselt kvaliteetset paberit määrida, avaldatakse ainult lühikokkuvõte (*abstract*), artikkel tervikuna aga CD-l, mida meil üldiselt alahinnatakse.

Teadusuuringute ja tulemuste publitseerimise osas on teatavasti tase teaduskonniti üsna erinev. Aga see ei tähenda, et selles osas väiksema toodanguga üksused ei teeks muid tähtsaid ja ühiskonnale või majandusele vajalike töid ning et nende tulemused seepärast oleksid kehvemad.

Tahangi öelda, et minu sügavat arusaamist mööda ei ole artiklite kirjutamine see maailma kõige tähtsam ja kõige raskem, vaeva- või vastutusrikkam tegevus. Ei.

Tööstuses, näiteks minu erialal, ehituses, kus tegemist suurte massidega ja tuleb arvestada, et maa gravitatsioon mõjub igal pool ja loodus on andestamatu, on olnud ja on nii keerukaid ja vastutusrikkaid ülesandeid, ja vahel kahjuks ülikiire iseloomuga, et pole aega pikkadeks aruteludeks ja kuude pikkusteks uurimisteks.

Muide pidingi algul oma loo pealkirjaks panema

Tehnikaprofessor - tehnikateadlane kui tippinsener.

Sageli tuleb lahendada keerukaid oma ala probleeme väljaspool ülikooli, tööstusele, millega tavalistel inseneridel on raskusi või ei riskeeri nad otsuseid langetada. Enamiku praeguste suurte ehitiste ühed või teised probleemid on meie õppejõudude käest läbi käinud.

Arusaam, et tehnikaala professori või dotsendi puhul on samas tegemist tippinseneriga, on aegade algusest peale meie ülikoolis nii olnud, vähemalt meie teaduskonnas, oli siis tegemist Ottomar Maddisoni, Heinrich Laulu või terve rea teiste tuntud professorite või dotsentidega.

Samas professorina, õppejõuna, teadlasena töötades suudab selline tippinsener näha juhtunu või võimaliku protsessi arengu tagapõhja. Nimetatud tagapõhja teadmine tekib loomulikult ka õpetamise ja uurimistöö protsessis. Ka professor Laulu puhul räägiti, et tal on hea intuitsioon. Minu arusaamist mööda oli see hea teoreetilise ettevalmistuse ja suure praktilise kogemuse summa.

Varemalt, Eesti Vabariigi algusaastatel, ma mõtlen Maddisoni aegadel ja hiljemgi vaadati ja hinnati professori, aga ka dotsendi kohale valikul ikka seda, mida kandidaat on tehnikaalal praktikas korda saatnud.

Sest mida ta ka tehnikatudengitele räägiks ja õpetaks, kui ta ise ei tea, kuidas seda tehakse ja kuidas seda ei saa teha!?

Muide, ka Soomes hinnatakse tehnikaala professori valimisel oluliselt praktilisi kogemusi. Olen ka ise eksperdina alles hiljaaegu osalenud. Seal on professori kohale valimine tõsisem lugu, mis jõuab lõpuks Vabariigi Presidendini.

Kunagi soovitas üks põhiliselt teooriaga tegelev kolleeg mulle ühe raske probleemi lahendamisel kirjutada välja diferentsiaalvõrrandid ja siis uurida, milliste ääretingimuste juures need lahenevad. Noh, peale pikki uuringuid võib siis kirjutada mingi ümariku otsuse nii, et kui ka midagi õigeks ei osutunud, siis keegi ei saaks kuskilt kinni võtta ja süüdistada. Saab öelda, et noh ma ju kirjutasin, ka nii võib juhtuda ja lõpuks ollakse "puhas poiss", aga tegelikku lahendust või otsust ei ole. Kahjuks minu erialal nii ei saa.

Kiiresti on vaja välja töötada, luua suure süsteemi tegelikkust kajastav arvutusmudel, ja teha analüüs, mida ei ole võtta kuskilt võrgust, iga objekt on individuaalne, uus.

Sageli käib see töö paralleelselt detailide valmistamise või ehituse kerkimisega. Päevad ja ööd vaevled ja praed oma rasvas. Ja üsna sageli elad pärast selliseid kiireloomulisi töid ja otsustusi pikki aegu väga raskelt üle. Ikka on kahtlustusi, leiad kuidas oleks saanud täpsemini, õigemini teha. Ja see kestab ja sööb su hinge ja istub alateadvuses aastaid hiljemgi, kuid kahjuks ehitis on püsti ja midagi muuta ei saa.

Vahel näiteks peale suurt tormi leiad, et oled teel mingi problemaatilise ehitise poole, et vaadata, mis juhtus, kas kõik on korras. Aga kui sul selliseid objekte on aja jooksul kümneid ja kümneid. Ja siis küsid, huvitav, kuidas selline töö on sinu kui õppejõu või teadlase tegevuses hinnatud.

Kas tõesti mõne artikli kirjutamine oleks kohutavalt hinnatavam.

Mitte kunagi ei ole minu närvisüsteemi ja südant sedavõrd kulutanud tõsisemate artiklite kirjutamine, mis on avaldatud mitmeski tuntud maailma kohas. Lisaks tuleb arvesse võtta, et need artiklid üsna ruttu vananevad ja hiljem ei leia neid pahatihti isegi üles. Problemaatiline ehitis aga seisab aastakümneid või sadagi aastat, ja see häirib või vahel laseb ka uhkust tunda, nagu see arhitekti ja ehitusinseneri loomingu puhul ikka on.

Usun, et paljudel muudelgi tehnikaerialadel on praktilises tegevuses, mis seotud otse tööstuses vajalike kiireloomuliste ülesannete lahendamisega nö tippinseneri rollis, sama olukord. Tahetakse saada reaalseid lahendusi ja suuri vigu ei saa teha, see maksab liiga palju.

Milleks see viimane jutt oli?

Aga selleks, et minu sügava arusaamise järgi tuleb ka sellist tipptaseme inseneri üsna tülika ja närvesööva õppejõutöö eest hinnata ja mistahes riiklike vahendite jagamisel arvestada.

Seega lähemal ajal on vaja välja töötada täiesti uued raha jagamise kriteeriumid, et ka taoliste ülesannete tegijatel oleks võimalusi vajalike rakendusuuringute ja arendustöö tegemiseks ja ka enda arendamiseks. Samuti tahaks siinkohal meenutada, et Soome riik, mida me arengu osas sageli kiidame, kasutab majanduses või uute toodete evitamisel suhteliselt vähe oma alusuuringute või ka leiutistega loodut, vististi kuskil 1,5 %. Muu tuleb mujal maailmas loodust ja selle rakendamisest. Seega väga palju tähelepanu pühendatakse rakendusprobleemidele ja uuringutele.

Nüüd pisut meie ülikooli infrastruktuuri, töötamistingimuste arengu ja muude asjaolude kohta. Esiteks Tehnikaülikooli hoonete, auditooriumide arendamise kohta tahaks küll kiidusõnu öelda. Minu sügava arusaamise kohaselt ei ole see ainult välise väljanägemise või kosmeetika küsimus.

Ei saa kuidagi aru nendest inimestest ja kommentaaridest, mida vahel olen lugenud või kuulnud meie juhtkonna tegevuse kohta ülikooli hoonete või *campuse* väljaarendamise osas, nagu oleks tegemist "kinnisvarakontoriga".

Hoonete renoveerimisest, korrashoiust sõltub suuresti suhtumine ka meisse, siin töötavatesse inimestesse ja sellest tehakse üsna ulatuslikke järeldusi. Ei tahaks siinkohal tuua varasemast ajast ebameeldivaid ja delikaatseid näiteid ning märkusi väliskülaliste poolt.

Tänapäeval enam kahjuks Diogenese moodi tünnis istudes ja filosofeerides tehnikaalal palju ära ei tee, noh olgu peale ehk mediteerimise kaudu nirvaanasse jõudmisel(!?).

Enne kui muretseda tänapäevaseid seadmeid ja laborisisustust uurimiseks, on vaja omada normaalsel, nõutaval tasemel hooneid ja ruume. See loob usaldatavuse, ja siis tulevad ka tellimused ja projektid. Loomulikult on vajalikud ka tasemel inimesed.

Mida selles osas soovida: arengut samas vaimus kui viimastel aastatel.

Niipalju ehk üksikasjast, et üliõpilastel võiks olla rohkem ruume, kus nad saavad omavahel arutleda, ka kodutöid teha, laboreid ega oleks vaja kuskilt kaugelt mingit spetsauditooriumi otsida. Mulle meeldis väga näiteks Hollandis Delfti ülikoolis või Praha Tehnikaülikoolis, kus üliõpilastel olid vahekäikudes ja koridorides töötamisvõimalused olemas. Sellised võimalused aitaks ka mõnel tagasihoidlikumal tudengil sõpradelt abi saada ja õigeaegselt edasi jõuda.

Loomulikult on vaja samaaegselt arendada infrastruktuuri seda poolt, mis seotud tänapäeva tasemel laboriseadmete muretsemisega. Ei saa öelda, et olemasolevate ressursside puhul oleks vähe tehtud, kuid väga palju on veel teha. Ehk hakkab normaliseeruma riigipoolne abi, ka sponsorite ja omateenitud vahendite kasv seadmete ostmiseks ja laborite tänapäevastamiseks.

Kahjuks peab küll ütlema, et mitme selleks seatud ettevõtte nagu EAS tegevus on küll paljusõnaline, neis on palju bürokraatiat otsustamisel, kohati nii palju, et peale mitmekordset üritamist hakkab lihtsalt ajast kahju ja kiputakse käega lööma.

Samas julgen olla optimist ka infrastruktuuri seadmete arengu kiirenemise osas. Selleks optimismiks annavad alust sellised asjaolud nagu kasvavad oskused ja kogemused europrojektide kirjutamisel, loodan, et ka EASi toetus kasvab. Või peaksin ütlema, et planeeritu, lubatu, realiseerub tegelikkuses, et Haridus- ja Teadusministeeriumi toetab piisavalt vastavat arengut. Ja ka sponsorite huvi suurenemine rahastamiseks, millest neile endale hiljem tõuseb tulu nii noorte inseneride väljaõpetamisel kui ka vajalike ekspertiiside, tehnilise abi, toodete tunnustamise jne osas.

(Järgneb lk 4)

TÜ ja TTÜ koostööna sai lõputunnistuse järjekordne lend tehnikaõpetajaid

Reedel, 2. septembril toimus Tallinna Tehnikaülikooli aulas Eesti kahe suurima ülikooli - Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli ühine tehnikavaldkonna õpetajate järjekordse lennu lõpuaktus ning Eesti hariduselu sai rikkamaks 39 diplomeeritud tehnikaõpetaja võrra.

Aktusel osalesid abiminister Erkki Piisang Haridus- ja Teadusministeeriumist, Tartu Ülikooli õppeprorektor Tõnu Lehtsaar, Tallinna Tehnikaülikooli rektor Peep Sürje ja Hasso Kukemelk Tartu Ülikoolist.

Aktuse avasõnad ütles TTÜ Eesti inseneripedagoogika keskuse juhataja, Rahvusvahelise Inseneripedagoogika Ühingu IGIP Eesti Riikliku Seirekomitee president Jüri Vanaveski, kes õnnitles lõpetajaid ja tänas kahe ülikooli õppejõude viljaka koostöö eest.

Tervitussõnavõttudega esinesid Erkki Piisang, Tõnu Lehtsaar ja Peep Sürje. Seejärel toimus pidulik tunnistuste kätteandmine ja vastsed õpetaja kutse saanud tehnikaõpetajad võtsid vastu õnnitlused ja kuuma käepigistuse abiministrilt ning kahe ülikooli esindajatelt.

Lõpetajate nimel võtsid sõna Peeter Sergejev TTÜst ja Reeme Remmelgas TÜst, kes tänasid oma õppejõude ja õnnitlesid kursusekaaslasi.

Muusikaliste vahepaladega esines TTÜ vilistlaste naiskoor ja aktus lõpetati ühiselt „Gaudeamust" lauldes.

Läbitud õpetajakoolitust jäi meenutama ühispilt, mis tehti päikesest kullatud TTÜ siseõuel.

Pikaajaline koostöö kahe suurkooli vahel

Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli - Eesti kahe suurima ülikooli koostööna toimub tehnikaõpetajate koolitus alates 2000. aastast. Vastu võetakse üldhariduskoolides

ja kutseõppeasutustes töötavaid või tööle asuvaid kõrgharidusega tehnikaõpetajaid, kel puudub pedagoogiline koolitus. Õppekava maht on 40 ainepunkti, mis vastab Vabariigi Valitsuse poolt välja antud õpetajate koolituse raamnõuetele. Vastuvõtukomisjoni kuuluvad mõlema ülikooli esindajad.

Koolituse eesmärgiks on Haridus- ja Teadusministeeriumi määruses ette nähtud õpetajate kvalifikatsiooninõuete täitmine ning õpetaja kutse saamine, teadmiste omandamine edukaks pedagoogiliseks ja metoodiliseks kutsetööks tehnikavaldkonna õpetajana, aga ka tehniliste erialaste teadmiste kaasajastamine.

Õppevaldkondadeks on ehitus-, energiatehnika-, geotehnoloogia-, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia-, keemia- ja materjalitehnoloogia-, logistika, mehaanika- ja tehnilise füüsika valdkonnad. Tartu Ülikoolis toimub pedagoogilis-psühholoogiline ja metoodiline õpe, Tallinna Tehnikaülikoolis aga üldtehniline, ainedidaktiline ja erialane õpe. Ühine õppetöö toimub sessiooniti Tallinnas ja Tartus. Läbida tuleb ka kutsepedagoogiline praktika ja kaitsta lõputöö.

Tehnikaõpetajate erialane tase tõuseb

Käesoleval aastal võeti koolitusele vastu vaid magistrikraadiga õpetajad. See õppevorm on olnud väga efektiivne ja populaarne. Koolituse tase tõuseb iga aastaga ja selle jätkamine on väga vajalik.

Euroopas õpetab tehnikaõpetaja ehk insenerpedagoog tehnilisi õppeaineid. Tehnikaharidus erineb märkimisväärselt humanitaarharidusest ning seetõttu peab seni meil levinud õpetajakoolitusega võrreldes muutuma ka tehnikaõpetajate ettevalmistus. Siin on teerajajaks kahe ülikooli vaheline tehnikavaldkonna õpetajate koolitus.

Rahvusvaheline Inseneripedagoogika Ühing IGIP loodi 1972.aastal Austrias, Klagenfurtis ja omab liikmeid 72 riigist, sealhulgas ka Eestist. IGIP'i eesmärgiks on tehnikaõpetajate koolituse rahvusvahelikustamine, tehniliste teadmiste lihtsaltmõistetav edasiandmine õppuritele, meedia, E-õppe ja teiste kaasaegsete vahendite kasutamine tehnikahariduse kvaliteedi tõstmiseks.

Eestis moodustati IGIP'i Eesti Riiklik Seirekomitee 1995. aastal. Eesti inseneripedagoogika keskus sai 2003.a. septembris rahvusvahelise tunnustuse ja võib korraldada rahvusvahelist insenerpedagoogilist koolitust, seda ka TTÜ õppejõududele ning taotleda neile rahvusvahelise insenerpedagoogi ING-PAED IGIP tiitlit. Tänaseks omab ING-PAED IGIP tiitlit 17 insenerpedagoogi TTÜst ja üks TÜst. Eesti inseneripedagoogika keskus on seni ainus omalaadne Balti riikides ja Soomes.

Ajal, mil Eestis on prioriteetseks kuulutatud tehnika- ja tehnoloogiaerialad, kerkib eriti valusalt esile vajadus kvalifitseeritud tehnikaõpetajate ettevalmistamiseks kutseõppeasutustele, et kutseharidussüsteem suudaks kiirelt ja paindlikult reageerida majanduskeskkonna muutustele. Rahvusvaheliselt tunnustatud insenerpedagoogide ettevalmistamine on seega tehnika ja tehnoloogia arengu eelduseks.

Jüri Vanaveski
Eesti Inseneripedagoogika Keskuse juhataja

Mõtteid tegemistest meie Tehnikaülikoolis

(Algus lk 2)

Kui paraneb seadmestik ja võimalused, kasvab ka edaspidiseks arenguks omateenitud vahendite hulk.

Kahjuks omaette neetud küsimus on see, et avalik-õiguslik ülikool ei saa olla registreeritud MTRis, mis vajalik kehtivate ekspertiiside tegemisel ja mis tingib õppejõudude ja teadurite paralleelset osalemist firmades või füüsilisest isikust ettevõtjana (FIE), mis aga mitmeti töötab ülikooli vastu või kahjuks.

Asi vajab veel jõulist sekkumist ja lahendamist.

Lõpuks loodan, et nüüd hakkab meie elu mitmeski mõttes stabiliseeruma, kui asjad arenevad juba väljakujunenud suunas ja püsib ning toimib korralikult ka euroliit.

Partnerülikoolide esindajad koostööarutelul Tehnikaülikoolis

6. ja 7. septembril toimus Tehnikaülikoolis Rootsi Instituudi VISBY algatuse raames projekti *Virtual Integrated University Systems* (VIUS) koostööarutelu.

Kohtumisel osalesid partnerülikoolide esindajad Ukraina Rahvuslikust Polütehnilisest Ülikoolist, St Peterburi Tehnilisest Ülikoolist, Stockholmi Ülikoolist ning USA St Petersburgi Kolled□ist.

Konverentsi raames tutvustasid partnerid oma ülikoole ning osalesid aruteludes, mille eesmärgiks on leida ühiseid teemasid ning kokkupututepunkte koostöö tihendamiseks.

Leidsid aset kahepoolsed kohtumised Tehnikaülikooli struktuuriüksustega, kus arutati edasise koostöö võimalusi.

Peamiste koostöövaldkondadena pakuti välja tudengite vahetust, praktikavõimalusi, õppejõudude mobiilsust ning e-õppega seonduvat temaatikat.

SÜGIS 2005 • TASUTA

TAM 60

Läbi kuue aastakümne

Tehnikaülikooli Akadeemiline Meeskoor (TAM) saab peagi 60 aastaseks - 15. detsembril 1945 lauldi esimene avalik kontsert tolleaegses TPI peahoones Koplis.

Novembris 1944 algas TPIs uus õppeaasta. Eestis oli jälle Vene võim, sõda kestis. Ühel päeval kogune tühja auditooriumisse kokku rühm lauluhuvilisi mehi, et proovida mõnda lihtsamat meeskoorilaulu. Nii tekkiski mõte asutada meeskoor.

Koori esimene proov toimus 10. oktoobril 1945 - TPI Kopli peamaja auditooriumisse oli harjutusele tulnud 17 meest. Dirigent Arno Kallikormi soovitusel hakati õppima Martin Lipu eestindatud Edvard Griegi "Lauljate tervitust". Noot ja sõnad kirjutati tahvlile.

Enne XII üldlaulupidu 1947. aastal sai koor valgepõhjalise tekli ja hõbedase rinnamärgi. Tänaseni kasutusel oleva rinnamärgi kavandi tegi hilisem TPI dotsent Raimund Otsman. Tähekombinatsioon sellel Kopli peahoone kujutisega märgil oli TAM, mis tähendas Tallinna Akadeemilist Meeskoori. Vahepeal tuli täht A küll väikese nipiga muundada tähtedeks P ja I, sest pidi olema kooskõlas koorile ametlikult antud nimega - Tallinna Polütehnilise Instituudi Meeskoor.

Üldse on kooril aegade jooksul olnud mitu nime: Tallinna Akadeemiline Meeskoor, TPI Akadeemiline Meeskoor, TPI Meeskoor (kui lisand "akadeemiline" oli koori nimes keelatud) ja lõpuks praegune nimi - Tehnikaülikooli Akadeemiline Meeskoor ehk siis TAM.

1950ndate algus oli koori kui lauluseltskonna, vaimse ja aatelise sõpruskonna edenemise aeg. Sisuliselt oli TAM korporatsioon. Kinnistus koori organisatsioon ja sisekord, juurdusid traditsioonid. Laulumeeste tegutsemisjanu sünnitas traditsioone ja elavdas seltsielu, nimetagem või meeskoori üle linna kuulsaid maskiballe (esimene 1957).

Aastal 1965 algas Glehni lossi taastamise epopöa. Bariton Toivo Ojaveskil tuli Glehni pargis abikaasaga jalutades romantiline (uit)mõte ehitada Glehni loss varemetest üles üliõpilaste klubiks. Idee tundus hullumeelne. Aga mitte meeskoorile, kes mõtte optimistlikult omaks võttis. Sügisel mõõdistati oma jõududega varemed, mis olid tõesti haletsusväärses seisus ja saadi ruttu nõusse TPI juhtkond. Loss avati pidulikult 24. märtsil 1977, nimeks TPI Taidlejate Maja.

Koori iseteadvust tõstis tublisti esikoht rahvusvahelisel koorifestivalil Tallinn-75. See andis julgust proovida 1978. aastal võimeid XVII Seghizzi-nim koorikonkursil Itaalias Gorizias, millelt naasti II ja III kohaga (muide - auhinnaraha eest käis koor Veneetsia ekskursioonil, kuigi reeglite järgi oleks see pidanud minema NSVLi Kultuuriministeeriumile!).

Viinis 1988. aasta novembris Schuberti-nimelisel meeskooride konkursil saavutatud esikohale järgnes enneolematu jada teisi rahvusvahelisi võite: 1989 - publiku eripreemia Iirimaal Corki koorikonkursil ning esikoht ja eripreemia Madetoja-nimelisel koorikonkursil Soomes Turus, 1991- esikoht ja *Grand Prix* Corkis, 1993 - esikoht Walesis muusikafestivalil *Llangollen Eisteddfod.*

1990ndate aastatesse jääb tihe koostöö Eesti professionaalste orkestrite, nagu ERSO, Vanemuise orkester, ERi kontsertorkester ja elukutseliste muusikutega. Mitmel aastal tellis koor heliloojatelt uusi helitöid ja arranžeeringuid. 1994. aasta jõuluks tuli välja esimene CD-plaat U. Sisaski jõulumuusikaga. Omamoodi lõõgastuseks olid ühisesinemised Piirivalve Orkestriga, kellega salvestati rahvalikke ja tudengilaule. Rahvalikud kassetid ja CDd olid üliedukad müügiartiklid.

2001. aastal sündis kevadkontsertide traditsioon. Tänaseks on selliseid lavastuselementidega kontserte, kus lisaks laulmisele ka näidelda ja tantsida tuleb ning kus igal aastal üllatatakse publikut mõne ebatavalise pala või solistiga, korraldatud edukalt juba neljal korral.

Uue traditsioonina on oma koha leidnud igakevadine korvpallimatš Tartu Akadeemilise Meeskooriga. Talviti, kui jääolud lubavad, on üritatud harrastada jäärajasõitu. 2004. aastal taastati jalgpallimatõide traditsioon Riia Tehnikaülikooli Meeskooriga *Gaudeamus.* Ehkki suures jalgpallis tegid lätlased samal ajal imesid (lõunanaabrid osalesid 2004. aastal EMi finaalturniiril), ei tundnud tipi poisid vastaste vastu aukartust ning vaatamata koduseintele ja mustanahalise võõrmängija (!) abile tuli lätlastel kaotust tunnistada.

TAM anno 2005 on igati elujõuline ning vaatab kaugele ette. Seda näitavad ka 2003. aastal vastu võetud TAMi arengupõhimõtted, mis on koorile tegevusjuhendiks järgnevaks 10 aastaks. Koori põhitegevus on muidugi kontserttegevus, kuid see ei välista aktiivset seltsielu. Üks toetab pigem teist. Seega: TAM on aktiivse seltsieluga kvaliteetset meelelahutust pakkuv kontsertkoor.

TAMil on viis põhiväärtust. Kaks on otseselt seotud kontserttegevusega - need on publikukesksus ja laulu kvaliteet, kaks meie korporatiivse vaimuga - akadeemilisus ja organiseeritus. Meie viies põhiväärtus on vaimukus, mis saadab kõiki meie ettevõtmisi - kontserte ja seltsielulisi üritusi. Viimastel aastatel olemegi TAMi juhtimisel tuginenud nendele väärtustele.

Kus olime eile ja kus oleme täna, on nüüd selgeks räägitud. Kuhu liigume homme? Sooviks on olla Eesti koorilaulu lipulaev. Kuuskümmend aastat laulmist, kogemusi ja traditsioone annavad selleks eelduse. Jätkugu meil vaid jaksu, toetudes oma põhiväärtustele, olla pidevas uuenemises

Enn Hendre
Tõnu Ojala
Andrus Hiiepuu

TAM suvel 2005.

Hea koorimuusika sõber!

Tehnikaülikooli Akadeemiline Meeskoor (TAM) tähistab sel hooajal oma 60. sünnipäeva. Inimese elus on 60 aastat pikk aeg, sama võib öelda koori kohta. Laul teeb meele rõõmsaks ja hoiab vaimu erksa - nende mõtetega oleme koos püsinud ja saanud üliõpilaste hulgast pidevalt järelkasvu.

Tehnika, ülikool, mehed ning laul on selle aja jooksul kasvanud lahutamatuks tervikuks. Usun, et oleme 60 aasta jooksul pakkunud palju rõõmsaid hetki nii neile, kes on käinud meie kontsertidel, kui ka neile, kes on meie tegemistega kokku puutunud.

Aastate jooksul on TAMi ridades laulnud kokku üle 1000 mehe. Oleme kestnud, vaatamata põlvkondade vahetumisele. TAM on jäänud püsima, sest meil on olnud kindlad väärtused ja tõekspidamised. TAMis on alati au sees peetud akadeemilisi traditsioone, organiseeritust, kõrget laululist taset, meeldejäävaid kontserte ning vaimukat õhkkonda, mis on saatnud meid kõigis tegemistes.

TAMi missiooniks on lauluvendade arendamine meie põhiväärtuste vaimus, koorimuusika populariseerimine Eestis ning Eesti kui unikaalsete koorilaulutraditsioonidega maa tutvustamine maailmale. Täna vaatab TAM julgelt tulevikku ning teeb omalt poolt kõik, et eesti rahvas võiks oma koorimuusika üle uhkust tunda veel aastakümneid ja aastasadu.

TAMi nimel tänan kõiki kooris laulnud mehi, meie dirigente, heatujulist publikut ning toetajaid. Tänu kõigile ja laulame edasi!

Andrus Hiiepuu,
TAMi president

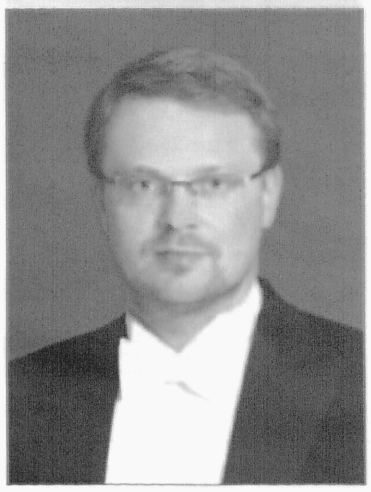

TAM kodust kaugel

Aastate jooksul on TAM esinenud kümnetes riikides, maailmajagudest on "vallutatud" nii Euroopa, Aasia, Ameerika kui Austraalia. Ning järgmisena "võetakse" ka Aafrika!

Koori algusaastatel olid piirid lukus ja välissõit tähendas reisi Lätti, Leningradi, Moskvasse või mõnda muusse kohta "suure kodumaa" piires. Esimene sõit väljapoole NSV Liitu toimus alles 1967. aastal, aga siis kohe mitmesse riiki: Poola-Saksa DV-Tšehhoslovakkia-Austria-Ungari-Jugoslaavia. Pikk sõit tehti koos Riia PI tantsuansambliga *Vektors* ja Kaunase PI ansambliga *Nemunas* laevaga mööda Doonau jõge.

Nn läänemaailma nuusutas TAM esmakordselt 1978. aastal XVII Seghizzi-nim koorikonkursil Itaalias Gorizias. Paar aastat hiljem jõuti aga Soome meeskoori *Ylioppilaskunnan Laulajat* kutsel esmakordselt Soome.

Viimase kümnendi reisid on TAMi viinud kodust õige kaugele. 1998. aasta veebruaris-märtsis tegigi koor kuu aega kestnud kontsertreisi Austraaliasse ja Uus-Meremaale. Kokku esineti 12 korral, anti kuus tõsist kontserti. Esmakordselt reisiti renditud väikebussidega, omaette katsumuseks autojuhtidele oli vasakpoolne liiklus.

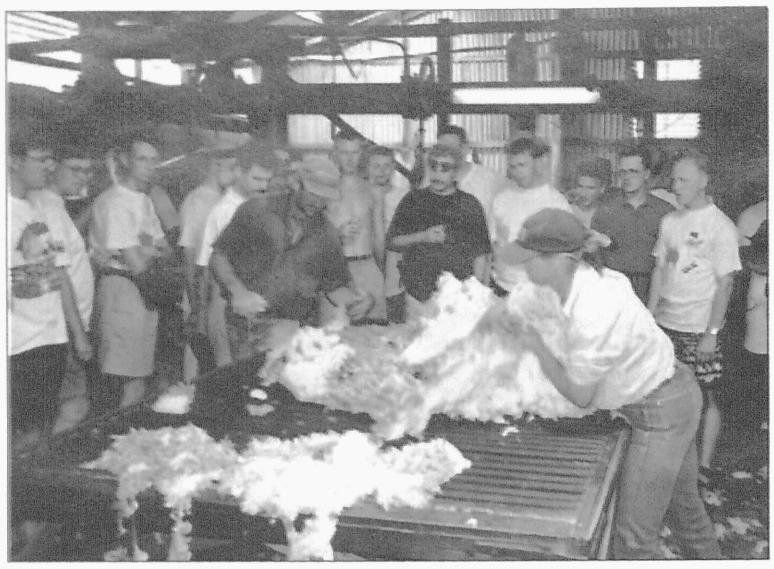

Lambapügamine Austraalias. Eestis oli samal ajal ligi 30 kraadi külma...

Hiigelreis sai väärilise järje 2000. aasta suvel, mil käidi koos TTÜ Akadeemilise Naiskooriga USAs ning Kanadas ESTO festivalil. Meeskoor veetis ookeani taga kolm nädalat, naiskoor nädalajagu vähem. USA Iseseisvuspäeval "vallutati" Manhattan, käidi Niagara joa juures (ja all!), risti ja põiki läbi Ottawa ja Toronto, elati nii kodudes kui USA rahvuskaardi ja armee baasides, hullutati väliseestlasi, kes lava ees sõna otseses mõttes näppu viskasid jne jne.

Sama mastaabiga reiside sarja kuulub osavõtt esimese Eesti koorina kooriolümpiast 2002. aasta oktoobris Lõuna-Koreas Busanis, mis lõppes hõbediplomiga meeskooride kategoorias.

Järgmine sama masti kontsertreis toimub juba koori 61. tegevusaastal, mil 2006. aasta märtsis külastatakse Lõuna-Aafrika Vabariiki. 2,5 nädala jooksul külastame nii Kaplinna, Port Elizabethi, Bloemfontaini kui Johannesburgi. Aga sellest täpsemalt juba kevadel!

Tõnu Ojala

We will rock you!

Kevadkontserdid, mis tegelikult pigem kontsertlavastused, on TAMi lahutamatuks osaks alates 2001. aastast. Kuidas teha head kevadkontserti? Ideid ja eeskuju otsiti nii oma koorist kui teiste üliõpilaskooride lavaelust.

TAMi sügisene poolaasta lõpeb traditsiooniliselt jõulukontserdi ja koori aastapäevapeoga, kevadhooaja laululine kulminatsioon oli aga aastaid puudu. Täitmaks tühimikku laulutegevuses ja hoidmaks ülal meeste vaimu, saidki mõne aasta eest alguse kevadkontserdid.

Esimese kevadkontserdi (ööklubis Hollywood aastal 2001) siduvaks selgrooks oli tudengipidu, volbriöö ja 1. mai. Kolm eri maade tudengit said kokku, rääkisid oma tegemistest, vahepeal kõlasid laulud. Vürtsi lisasid külalismoosekandid Urmas Kõiv (tuuba), Tiit Kikas (elektriviiul) ja Peeter Rebane (kitarr) ning solistid Meeli Henrikson ja Villu Valdmaa.

Ju oli esimene katse nii väsitav, et vahepeal võeti paus ja uus kevadkontsert - "Ainult armastusest" - toimus alles aastal 2003 (koos Riho Sibulaga). Saal pimeneb, palutakse välja lülitada mobiiltelefonid, personaalarvutid ja mootorsaed. Rossini miniatuur "Kaks kassi" on inspireeritud helilooja enda noorpõlveaegadest, mil ta pärast tormiliselt veedetud ööd tuppa pääsemiseks oli sunnitud majapidajannat kassi kombel näugudes äratama. Kassiks grimeeritud hääleseadja Leelo Talvik ja koorivend Margus Liiv näuvad vastastikku andumusega ja pälvivad publikult naeruturtsatusi. Ja nii edasi... Kontserdi lõppedes käivitatakse kuumaks köetud publikule fonogramm industriaalmetallansambli Zorg töötlusega loost "Hakkame mehed minema", kus laululine osa lindistatud koos meeskooriga.

Kolmandal kevadkontserdil "Kõlab nagu Euroopa Liit" aastal 2004 tekitas elevust piletikontrolliks ehitatud tollipunkt narkokoeraga, kus muuhulgas üles riputatud hiigelplafoon EU / NON-EU järjekordade eraldamiseks. Kostüümivahetused laval, juba eelmisel kontserdil kasutatud tantsulised etteasted ja slaidiprogrammid ilmestasid kontserti läbivat ja laule siduda aitavat põhilini - Euroopa Liidu lauluvoliniku valimist. Kontserdi II pool algas äratuntavalt Riverdance´i plagiaadina, mis ootamatult kaerajaaniks pöördus. Tõlgendus jääb vaatajale, kas "tahtsime parimat, aga välja tuli nagu ikka", "aga meile täitsa ükstakõik on see" või midagi muud. Reklaamiklipp "Linnamäe Bond" juhatas sisse hittloo *Golden Eye* samanimelisest Bondi filmist (Tina Turneri rollis Kate!). Rõõmsaks apoteoosiks lauldi koos Kate'ga A. Joonase "Vee ja soola saagat".

Suured mehed

"Suured mehed" aastal 2005. Auringi laval koos teevad Dionysos (turvamehi meenutavad "muuseumitöötajad" pakuvad samal ajal saalis veini), sõjajumal Mars (kepsleb automaadiga laval) ja paljud teised.

Weberi "Jahimeeste koori" eel lükkavad "muuseumitöötajad" lavale helilooja enda, kes olevat ka ise olnud kirglik jahimees. Ajujahi peale jookseb välja üksik kahe küüruga kaamel. Lapsed jooksevad vaheajal looma otsides ringi ja on pettunud, kui kaamel enam lavale ei kappa.

Esimene kosmonaut Juri Gagarin veereb lavale skafandris, kiivril kiri CCCP. Meeskoori poisteansambel esitab laulu "Me vahvad kosmonaudid oleme". Laulu taustal lendab õhku tuldpurskav rakett. Kontsert lõpeb meremeeste lauludega, pintsakud on asendunud madrusesärkidega.

Lisalugu *We will rock you* Queeni repertuaarist ei lase rahval rahuneda ja läheb uuele esitusele. Kas on selles süüdi eestikeelne vabakohandus või suurmees Freddie Mercury teisiku originaalilähedane mikrofonitants või Brian May (ehk Gibsi) kitarrisoolo või kõik koos - kes seda teab...

Kevadkontserdi retsept on lihtne: lööv pealkiri + head külalisesinejad + paar keerukat ja nauditavat lugu + head muusikapalad ja neid siduv sorav jutt + mõni üllatuslik vaatemäng + löövad naljad + täissaal = tavapärasest rutiinist välja raputav ootamatu muusikaelamus. WE WILL ROCK YOU!

Ants Koel

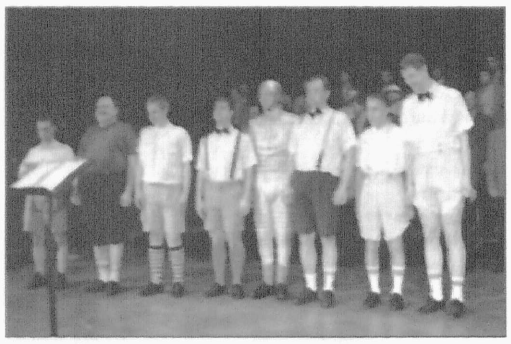

Kevadised kontsertetendused veenavad ka suurimaid skeptikuid selles, et meeskoorilaulu saab vägagi erinevalt tõlgendada.

2005. aasta kevadkontserdid lõpetas Queeni poolt hitiks lauldud We will rock you Freddie Mercury enesega peaosas!

2004. aasta kevadkontsert langes kokku Eesti liitumisega Euroopa Liiduga ning seda sündmust peegeldas ka piletikontrollpunkti kujundus.

TAMi uue aasta juhatab sisse meeleolukas kuusepuu TTÜ sõsarkooriga, mis alati mingil kindlal teemal - nt pulmad on üks igati asjalik teema!

Kevaditi toimuv kahe TAMi (Tehnikaülikooli Akadeemiline Meeskoor vs Tartu Akadeemiline Meeskoor) korvpall on seni andnud rohkem põhjust rõõmustamiseks TAMi lauljatele-palluritele ja TTÜ ANi lauljatele-tantsutüdrukutele.

Mitte ainult proovid ja kontserdid

Ehkki koori põhitegevus on laulmine, ei tähenda koori töös osalemine kaugeltki vaid proovide ja kontsertide vahet käimist. Elu on palju põnevam.

Koori hooaeg algab siis, kui loodus hakkab ennast talveunne sättima. Sihiks on südatalvine aastapäev, aga veelgi enam advendi- ja jõulukontserdid. Kui aga jõulud läbi ja aastavahetus möödas, ootab ees esimene mittelaululine üritus - kuusepuu pidu TTÜ Akadeemilise Naiskooriga.

Viimastel aastatel pole jaanuaris Eestimaal eriti lund olnud. Nõnda on aastavahetuse järelpidustused kulgenud karges, kuid lumeta oludes. Viimane pidu toimus "Viimse reliikvia" ainetel, meenuvad ka nääriteemalised ja mingite aastakümnete stiiliõhtud. Üritust korraldab alati ühistoimkond, kuhu kuuluvad mõlema koori esindajad.

Vabariigi aastapäeva paiku on põhjust suusad, kepid ja sobiv riietus kapist välja otsida (natuke külmarohtu, kitarr ja laulik ei teeks ka paha...). Selle ürituse teine peategelane on Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor ja see on ka üks oluline põhjus, miks meeskoori/naiskoori ühine suusalaager alati Lõuna-Eestis toimub. Päeval tehakse sporti, õhtul lauldakse, käiakse saunas ja jagatakse auhindu saavutatud tulemuste alusel. Nii mastaapse ürituse jaoks tuleb varuda terve nädalavahetus ja nii on seda üritust viimasel ajal ka peetud.

Üle aasta naljakuu esimestel päevadel on päevakorras ligi 50-aastase ajalooga meeskoori maskiball. Ettevalmistus ja ürituse läbiviimine nõuab palju energiat, aega ja raha. Aga üritus väärib iga viimast kui senti. Alati temaatiline, kostümeeritud osalejaskonnaga, mastaapne stiilipidu toob kokku umbes 500 inimest. Maskiballiks tehakse erifilm, kirjutatakse näidendeid, tuuakse kohale professionaalsed muusikud ja muud elukutselised meelelahutajad. Tol õhtul muutuvad Glehni lossi ülakorrused nagu võluväel taevaks ja allkorrused põrguks või hoopis haiglaks või kogu maja idamaade ðeigi muinasjutuliseks lossiks.

Ning kevadel ootavad Tartu Akadeemilise Meeskoori mehed, millal me neile TAM-TAMi korvpallilahingus revanšivõimalust pakume. Sel kevadel oli võidujumalanna üle mitme aasta tartlaste poolel ja nad said oma tahtmise, mis tundub igati õiglane. Aga ega see alati nii olema ei saa!

Kui suvi käes ja mõnda laulupidu pole, pääsevad mehed puhkama. Terasem vaatleja märkab aga asju pakkiva lauluvenna särgitaskus väikest reklaamvoldikut, kus on kirjas, et suve keskel tuleb tõsta ratas auto katusele ning pakkida telk pagasiruumi. Aeg on osaleda meeskoori rattamatkal, kus seltsiks Tallinna Pedagoogikaülikooli Naiskoor. Kes on käinud, see teab, mis tunne on suveöö udus järve kaldal kitarri saatel laulu ümiseda. Lisame lõkke, ilusad naishääled ja väikese õlle ning küsime, mida üks meeskoori mees veel tahta võiks, et end õndsana tunda. Vahel harva segakooris laulda ehk...

Arthur Raichmann

TAMi fond tegijatele meestele

Meeskoori fondi idee pärineb meie Skandinaavia vennaskooridelt - Norra *Den norske Studentersangforening*'ilt ja Rootsi *Orphei Drängar*'ilt.

Fondi algidee tuli Oslo Ülikooli meeskoori Den norske Studentersangforening 150. juubelipidustustelt aastal 1995, kus nägime, kuidas koori tegevust koori juurde moodustatud fondi kaudu toetada saab. Oslo meeskoor on täpselt 100 aastat TAMist vanem ja selle aja jooksul on koori ridadest välja kasvanud kõrgele ühiskondlikule ja varalisele positsioonile tõusnud laulumehi, kes ka pärast DnSist lahkumist koori unustanud pole (muuhulgas näitab seda kinnistu Oslo kesklinnas, mille üks vilistlane koorile pärandas). Fondi vajalikkus sai veelgi selgemaks Rootsi meeskoori *Orphei Drängar* aastapäevaballil Uppsalas detsembris 2000, kui jagati fondi stipendiume. Tseremoonia pidulikkusega ja tunnustusega (muidugi ka stipendiumi enesega) kaasnev tudengikoori ülevoolav rõõm oli muljetavaldav ning mõte hakkas idanema.

Leidsime, et kõige riskivabam oleks asutada TAMi fond Eesti Rahvuskultuuri Fondi (ERKF) allfondina. Oli päris selge, et ükski rahapaigutus ei ole 100% riskivaba, kuid arvestades ERKFi kogemusi ja nõustajaid tundus, et tark on investeeringu juhtimine usaldada professionaalidele. Töögrupp koostas TAMi fondi reglemendi, kus sätestati stipendiaatide esitamise, väljavalimise ning maksete tegemise kord. Otsustati, et stipendiume ja ühekordseid toetusi makstakse isikutele, eelkõige TAMi aktiivsetele liikmetele, kes oma tegevusega on aidanud kaasa TAMi põhiväärtuste - akadeemilisuse, laulukvaliteedi, organiseerituse, publikukesksuse ja vaimukuse säilitamisele ja tugevdamisele. Enne 2003. aasta suurt suve loodigi Eesti Rahvuskultuuri Fondi juurde Tehnikaülikooli Akadeemilise Meeskoori Fond ning Urmas Kaarlep tegi fondi esimese sissemakse - 100 000 krooni.

1,5 aastat hiljem - 2004. aasta lõpus - tehti fondist juba esimesed väljamaksed. Kokku seadis koor esimesel aastal üles viis kandidaati ning TAM fondi esimesteks laureaatideks said Margus Liiv ja Jaak Kortel.

Viljar Nurme

TAM 60 juubeliprogramm 2005/2006

3.nov	TAM 60 näitus TTÜ I korpuses
	TAM 60 filmi esilinastus ning
	juubeliraamatu ja -CD esitlus
4.nov	Juubelikontsert Sillamäe kultuurimajas
5.nov	Juubelikontsert Tartu ülikooli aulas
20.nov	Juubelikontsert Kuressaare Kultuurikeskuses
8.dets	TAM 60 konverents Tallinna Lauluväljaku ruumides
14.dets	Juubelikontsert Estonia kontserdisaalis
17.dets	Juubelikontsert ja TAM 60 ball Estonia kontserdisaalis
2.-20.märts	Kontsertreis Lõuna-Aafrika Vabariiki

Muid tegemisi 2005/2006

Okt	A capella pop-gruppide festival "Voice Force"
	Sossi klubis
20.nov	TAMi autoralli
26.dets	Laste jõulupuu
13.jaan	Kuusepuu TTÜ AN-iga
10.-12.veebruar	Suusapäevad TTÜ AN-iga
24.veebruar	EV 88.aastapäeva tähistamine,
	lipu heiskamine Toompeal
20.märts	Kevade alguse tähistamine Tallinnas Musumäel
	(kell 20.26)
9. mai	Kontsertetendus "Moodne muinasjutt"
	Tartu Sadamateatris
12. ja 14.mai	Kontsertetendus "Moodne muinasjutt"
	Salme kultuurikeskuses
27.mai	Põhjamaade meestelaululupäev Tallinnas
	Saku suurhallis TAM-TAM korvpallis
30.juuni-2.juuli	Baltimaade üliõpilaslaulupidu "Gaudeamus" Tartus
juuli	Jalgrattamatk TPÜ naiskooriga

TEHNIKAÜLIKOOLI
AKADEEMILINE MEESKOOR
KUTSUB

MEHED -

LÄHME LAULMA

TULE SINA

KAH KAMPA

Harjutame TTÜ peahoone
VI korpuse ruumis 201
esmaspäeviti kell 18.15.
Astu läbi, või küsi lisainfot
telefonil 50 79079.
e-post: meeskoor@ttu.ee
www.tam.ee

Argo Rosin – tehnikateaduste doktor

Visa töö viib sihile. 30. augustil kaitses Tallinna Tehnikaülikooli energeetikateaduskonnas oma väitekirja **Kergrööbastranspordi juhtimine, talitlusjärelevalve ja diagnostika** elektriajamite ja jõuelektroonika instituudi teadur **Argo Rosin**.

Juba üliõpilasena osales Argo Rosin instituudi uurimistöödes. Pärast elektriinseneri diplomi saamist 1996. aastal töötas ta esialgu inseneri-na, pärast magistritöö **Programmeeritavad kontrollerid** kaitsmist 1998. aastal aga teadurina elektriajamite ja jõuelektroonika instituudis. Edukale tööle aitas kaasa viibimine külalisteadurina Kempteni Rakenduskõrgkoolis Saksamaal. Dissertandi peamiseks uurimissuunaks sai rööbassõidukite elektri-, automaatika- ja infosüsteemide ning juhtimis- ja diagnostikaprobleemide analüüs koos uute meetodite ja süsteemide välmimisega. See algas osalemisega trammi elektriajami moderniseerimistöös. Kui Tallinnas esimene elektroonilise veomuunduriga tramm käiku lasti, jätkus töö juba juhtimis- ja diagnostikaprobleemide kallal. Sellealased uuringud ja nende põhjalik analüüs on kokku võetud doktoriväitekirja esimeses osas. Loogiliselt järgneb sellele hooldussüsteemi analüüs ning probleemi püstitus. Töö põhiosa seisneb uue juhtimis- ja diagnostikasüsteemi välmimise metoodika loomises, välmitud süsteemi analüüsis ning arendusvõimaluste hindamises.

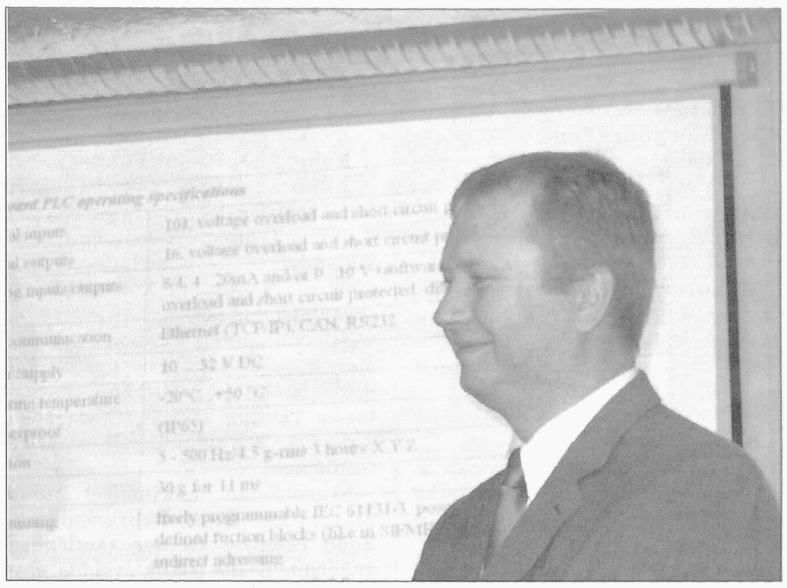

Argo Rosin oma doktoritööd kaitsmas

Edaspidiste võimalike ja vajalike arendussuundadena näeb värske tehnikateaduste doktor eelkõige liikluse regionaalset juhtimist, reaalajas töötavat sõitjate infosüsteemi, ülikondensaatorite kasutamist energiasalvesteina ja energiahaldust kontaktvõrgus.

Doktoritöö ei jää riiulile tolmama, selle praktilise rakendusena sõidab juba poolteist aastat Tallinnas eelpoolloetletud ideede rakendusena modernne tramm. Arutusel on selliste trammide tootmise võimalused Eestis. Töö tulemusi saab rakendada ka elektriraudteel.

Tööd juhendas professor Tõnu Lehtla, oponentidena esinesid Peterburi Riikliku Elektrotehnikaülikooli professor Valeri Vodovozov, Gdynia Mereakadeemia professor Ryszard Strzelecki ja AS Systemtest juhatuse esimees, tehnikakandidaat Tõnu Pukspuu. Pärast elavat väitlust hindasid oponendid töö üksmeelselt doktorikraadi vääriliseks.

Kolleegid Tallinna Tehnikaülikooli elektriajamite ja jõuelektroonika instituudist rõõmustavad Argo Rosina saavutuste üle ning soovivad talle edasisi õnnestumisi.

TTÜ ja Sertifitseerimiskeskus liitusid ITLiga

Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu (ITL) juhatus otsustas 6. septembril võtta liidu liikmeteks Tallinna Tehnikaülikooli ja ASi Sertifitseerimiskeskus.

Tallinna Tehnikaülikool on ikka olnud Eesti infotehnoloogilise hariduse lipulaevaks. Järjest enam rahvusvahelist konkurentsivõimet taotlev Tehnikaülikool hoolitseb jätkusuutliku Eesti arenguks ülitähtsate õppe-, teadus- ja innovatsiooniteenuste pakkumise eest nii inseneriasjanduse kui ka ettevõtluse valdkondades. ITL-is on alati sidemeid haridusega tähtsaks peetud ning TTÜga liitumisel saavad liidu liikmesfirmade ning teadus-ja arendusasutuse sidemed ainult paraneda.

ASi Sertifitseerimiskeskus põhilised tegevusvaldkonnad on sertifitseerimisteenuste osutamine, sellega seonduva tarkvara arendus ning pileti- ja maksesüsteemide arendus ja opereerimine. Juhatus leidis, et Sertifitseerimiskeskuse tegevus elektrooniliste teenuste arendamisel ja e-Eesti propageerimisel ühtib ITL-i strateegiliste suundadega ning samuti peaks firmale huvi pakkuma ka juba käimasolevad projektid.

ITL muutis 2004. aasta lõpus oma põhikirja, laiendades tegevusvaldkondi, milles tegutsejad saavad liidu liikmeskonda kuuluda. Samuti tekkis ettevõtlusega mitteseotud organisatsioonidel võimalus saada ITL-i assotsieerunud liikmeks.

Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ametlik lühend ITL) on vabatahtlik organisatsioon, mille peaeesmärk on ühendada Eesti infotehnoloogia- ja telekommunikatsioonifirmasid, arendada nende koostööd Eesti suundumisel infoühiskonda, esindada ja kaitsta liikmesfirmade huvisid ning väljendada nende ühiseid seisukohti. Liidu põhilised tegevussuunad on info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) valdkonna populariseerimine, erialase hariduse edendamine ja seadusandluse parandamine.

15. septembril tähistas mehaanikateaduskond emeriitprofessor Ilmar Kleisi 75. sünnipäeva tema monograafia "50 aastat kulumisalaseid uuringuid TTÜs" esitlusega.

Ilmar Kleis on sündinud 24. augustil 1930, tehnikadoktor ja professor aastast 1973. Lõpetanud TPI 1953, töötanud 1970.-80. aastail pikka aega masinaelementide kateedri juhatajana ning seejärel teadusprorektorina; emeriteerumiseni oli masinaõpetuse instituudi professor.

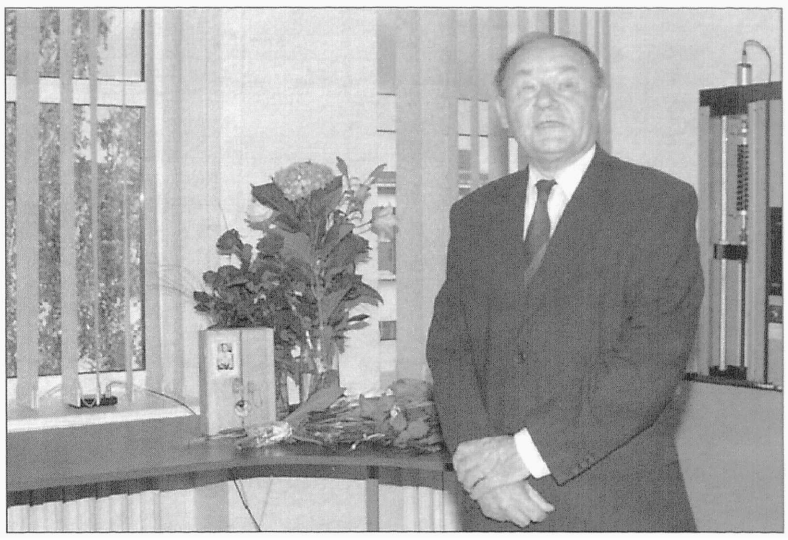

Olelusringi hindamise seminar

12.-13. septembril toimus Eesti Energia eestvedamisel Tallinna Tehnikaülikoolis rahvusvaheline seminar uudse keskkonnametoodika - olelusringi hindamise (*Life Cycle Assessment, LCA*) teemal.

Olelusringi hindamine on metoodika, mis võimaldab terviklikult analüüsida ja hinnata toote või teenuse olelusringi ehk elutsükliga kaasnevat keskkonnatoimet. Olelusring hõlmab kõike toote eksistentsi puutuvat: toorme hankimist ja töötlemist, toote valmistamist, turustamist (sh vedu), kasutamist ja ringlusesse suunamist ning ka jäätmete kõrvaldamist.

"Eestis on seni õpitud keskkonnajuhtimisvahenditena kasutama keskkonnamõju hindamist ning keskkonnaauditit. Vaatamata laiale levikule mujal Euroopas on olelusringi hindamine meil seni praktiliselt tundmatu olnud," rääkis keskkonnametoodikatest Eesti Energia poolne projektijuht Reigo Lehtla.

"Olelusringi hindamist võib võrrelda ökoloogilise raamatupidamisega, see annab teistest keskkonnajuhtimisvahenditest laiaulatuslikuma ning konkreetsetel arvandmetel põhineva pildi. See omakorda loob parema aluse keskkonnahoidlike, konkurentsivõimet tõstvate ja kulusid kokku hoidvate otsuste tegemiseks," lisas Lehtla.

Rahvusvahelise seminari eesmärgiks oli nii uue metoodika jätkuv tutvustamine Eestis kui ka kontaktide ja koostöövõimaluste loomine LCA-praktikutele ning teadlastele kogu Ida- ja Kesk-Euroopa regioonis.

Seminaril osalesid oma ala parimad asjatundjad nii Skandinaaviast kui mujalt Euroopast. Ettekanded käsitlesid LCA rakendusi energeetikas, ehitusel, jäätmekäitlusel, masinatööstuses, innovatsioonis ja mujal. Olelusringi hindamise metoodika praktiliste rakendustena keskendus osa ettekandeid ka ökomärgistamise teemale, millega seoses on AS-l Eesti Energia muu hulgas plaanis ka võimalik jätkuprojekt.

Tänaseks on olelusringi hindamise abil kirjeldatud kõigi Euroopa Liidus kasutatavate energialiikide (tuuma-, hüdro-, tuule-, kivisõe- jne) keskkonnatoimet, kuid põlevkivielektrit ja selle abil toodetud tooteid ei olnud seni võimalik oma Euroopa analoogidega võrrelda.

Põlevkivielektri olelusringi hindamisega ehk OSELCA projektiga avas Eesti Energia tee ka teiste Eestis valmistatud toodete ning osutatud teenuste keskkonnatoime hindamiseks. Projekti raames viidi läbi energiamahuka demonstratsioontoote – välisvoodrilaua – olelusringi hindamine ning analüüsiti toote keskkonnatoime sõltuvust kasutatud energialiigist.

AS Eesti Energia

Toomas Lumani magistriõppe stipendium

21. juulil 2005 kirjutati alla koostöölepingule, millega TTÜ vilistlane Toomas Luman asutab Sihtasutuses Tallinna Tehnikaülikooli Arengufond magistriõppe stipendiumi à 25 000 krooni. Stipendium on ette nähtud ühele Tallinna Tehnikaülikooli ehitusteaduskonna II õppeaasta magistriõppe või V õppeaasta inseneriõppe edukale üliõpilasele.

Koostööleping Toomas Lumaniga on sõlmitud kümneks aastaks.

Toomas Luman on lõpetanud Tallinna Tehnikaülikooli (TPI) ehitusteaduskonna tööstus-ja tsiviilehituse eriala 1982 aastal.

Tehnika- ja majandusteadusi toetavad nimelised allfondid

Sihtasutuse Eesti Rahvuskultuuri Fond
16. jagamisel

Sihtasutuse Eesti Rahvuskultuuri Fond stipendiume ja toetusi 2006. aastaks jagatakse üldfondist ja 85 nimelisest allfondist. Jagamisele tulevad summad on esialgsed, st. auditeerimata majandusaasta tulemuste põhjal.

Boris Tamme Fond
Asutatud 2003. aastal Velve Tamme poolt oma abikaasa mälestuseks eesmärgiga toetada inseneride koolitust.
Jagamisele tuleb 11 000 krooni.

Abel-Mirka Fond
Asutatud 2000. aastal Aadu ja Jako Abeli ning Hans Mirka poolt eesmärgiga toetada Eesti majandusteaduste üliõpilaste koolitust Ameerika Ühendriikides.
Jagamisele tuleb 42 200 krooni.

Antti Piippo Fond
Asutatud 1997. aastal aktsiaseltsi "Elcoteq Tallinn" poolt eesmärgiga toetada Eesti tehnika- ja majandusteaduste üliõpilaste ja uurijate koolitust.
Jagamisele tuleb 116 700 krooni.

Nokia Fond
Asutatud 1999. aastal Soome firma Nokia Oyj poolt eesmärgiga toetad Eesti tehnika- ja majandusteaduste üliõpilaste ja uurijate koolitust.
Jagamisele tuleb 45 300 krooni.

Robert Lepiksoni Fond
Asutatud 1998. aastal Robert Lepiksoni poolt eesmärgiga toetada Tallinna Tehnikaülikooli tehnika- ja majandusteaduste doktoriõppe üliõpilaste ja uurijate koolitust ning enesetäiendamist.
Stipendiumid määratakse doktoriõppe 3. ja 4. aasta üliõpilastele või doktorikraadi kaitsnud kuni 35-aastasele Tallinna Tehnikaülikooli või Tallinna Tehnikaülikooli asutuse teadlastele.
Stipendiumi taotlemisel tuleb Sihtasutuse Eesti Rahvuskultuuri Fond rahalise toetuse taotlemise ankeedile lisada isiklik avaldus, eluloo kirjeldus (*curriculum vitae*), teadustöö kirjeldus ja vähemalt kahe doktorikraadi omava õppejõu või teadlase soovitused.
Jagamisele tuleb 56 200 krooni

Taotlused esitatakse läbivaatamiseks Tallinna Tehnikaülikoolile.

Peale eelpoolnimetatud allfondide peaks Tallinna Tehnikaülikoolile huvi pakkuma ka

Tallinna Tehnikaülikooli Akadeemilise Meeskoori Fond
Asutatud 2003. aastal Urmas Kaarlepi poolt eesmärgiga toetada Tallinna Akadeemilise Meeskoori tegevust.
Jagamisele tuleb 13 200 krooni.
Taotlused esitatakse läbivaatamiseks Tallinna Tehnikaülikooli Akadeemilise Meeskoori juhatusele.

Jagamise info ja taotluse ankeedid leiate Sihtasutuse Eesti Rahvuskultuuri Fond kodulehe küljel www.erkf.ee

Taotluste vastuvõtt lõpeb laupäeval, 15. oktoobril 2005 kell 16.00

Selleks ajaks peavad sihtasutuse büroos kohal olema ka posti teel saadetud taotlused. Faxil saadetud ja hilinenud või ilma ankeedita esitatud taotlused jäävad sisulise läbivaatamiseta.
Igalt taotlejalt võetakse vastu ainult üks taotlus. Eelmisel aastal stipendiumi saanud üksikisik ei saa esitada taotlust järgmiseks aastaks.
Jagamise tulemuste kohta avaldatakse informatsioon ajakirjanduses ja meie kodulehe küljel ning toetuse saajale saadetakse vastav kirjalik teade.
Toetuse saajaga sõlmib sihtasutus lepingu, millega toetuse saaja kohustub talle eraldatud toetust kasutama vastavalt taotluses esitatud eesmärkidele. Sihtasutusele jääb õigus toetuse osaliseks või täielikuks tagasinõudmiseks, kui selgub selle mittesihipärane kasutamine.

Taotlused esitage Sihtasutuse Eesti Rahvuskultuuri Fond aadressil:
A. Weizenbergi 20A-13 (III korrus), 10150 Tallinn
Telefon 601 3428
Vastuvõtt tööpäeviti 10.00 - 16.00

M&M **In memoriam**

Kalju Habicht

3. mai 1927 - 29. august 2005

29. augustil lahkus jäädavalt TPI mäeosakonna vilistlane (1951), hilisem TA Majanduse Instituudi kauaaegne teadusdirektor (1966-1985) ja keskkonnaökonoomika sektori juhataja (1985-1994), majanduskandidaat Kalju Habicht.

Kalju Habicht sündis 3. mail 1927. a Tallinnas. Omandanud mitmekülgse hariduse Jakob Westholmi Gümnaasiumis (1945), valis hea keelteoskuse ja laialdaste kultuurihuvidega noormees edasiõppimiseks siiski TPI mäeosakonna ning omandas mäeinseneri kutse (1951). Sügavad teadmised tehnika valdkonnas ja samaaegne laialdasem huvi looduse majandusteaduste vastu tõid Kalju Habichti varsti Eesti Teaduste Akadeemia Majanduse Instituuti (1958), kus ta juba 1962. aastal kaitses kandidaadiväitekirja Eesti fosforiidileiukohtade maavarade kompleksse kasutamise ökonoomika alal.

Kalju Habichti teaduslik võimekus ja head juhiomadused viisid ta 1966. aastal Majanduse Instituudi teadusdirektori ametikohale, kus ta töötas andeka ja kindlakäelise juhina ning samal ajal hea ning mõistva kolleegina 1985. aastani. Nendel aastatel tekkinud uued teadussuunad ja suuremad võimalused, eriti keskkonnaökonoomika ja looduskaitse arendamisel avasid Kalju Habichti tõelise kutsumuse keskkonnakaitse valdkonnas, mis tipnes keskkonnaökonoomika sektori loomisega Majanduse Instituudis Kalju Habichti juhtimisel 1985. aastal. Samuti tegutses ta aktiivselt Eesti Teaduste Akadeemia Looduskaitse Komisjonis. Pärast TA Majanduse Instituudi reorganiseerimist 1994. aastal töötas Kalju Habicht edasi TTÜ Eesti Majanduse Instituudis vanemteadurina 2003. aastani. Tema teaduslikud huvid sellel perioodil olid seotud eeskätt looduskasutuse hindamise metodoloogilisete küsimustega looduse mitmekesisuse säilitamise ja kaitsealade majandamise kontekstis. Koos kolleegidega pani Kalju Habicht aluse looduse turuväliste väärtuste ökonoomika uuringutele Eestis. Väga hinnatav on Kalju Habichti panus ka nooremate kolleegide õpetamisel ja juhendamisel, tema käe all on valminud mitmed kandidaadi- ja magistritööd.

Kalju Habichti hea keelteoskus, laialdased kultuurihuvid ja suur lugemus väljendusid ka tema enda kirjanduslikes võimetes, eeskätt luuleandes. Pikka aega tegutses ta Noorte Autorite Koondise luulekonsultandina. Majanduse Instituudis ei möödunud ühtki olulisemat tähtpäeva või sündmust, mida Kalju Habicht poleks mõne värsireaga või tabava sententsiga ära märkinud.

Kalju Habichtit jäid leinama kolm järeltulevat põlvkonda ja arvukad kolleegid endisest TA ja TTÜ Eesti Majanduse Instituudist.

Kuljus sõitis vanasõidukitega läbi Eestimaa

Selle aasta jaanipäeva aegu võttis Kuljus osa uunikumide klubi Unic-Moto poolt korraldatud vanasõidukite suursõidust. Muidugi ei osalenud Kuljus üritusel uunikumina, kuigi talle võiks selline tiitel oma auväärt 55aastase vanuse poolest kuuluda, vaid ikka kultuurilise poole sisustajana. Sõidu ametlik osa algas 22. juuni õhtul Kiviõlis, sellele järgnes mitmepäevane sõit ümber Eesti, pikemate peatustega Palamusel, Antslas ja Võhmas.

Kuljus esitas maitsekat rahvatantsuprogrammi kõigil neljal õhtul, pakkudes meelelahutust nii kohalikele jaaniõhtu pidulistele kui ka sõidust osavõtvatele uunikufännidele. Kiviõlis ja Antslas oli kohalik jaanituli organiseeritud just sellele õhtule, kui uunikumide klubi linnas viibis. See tekitas omapärase olukorra, kus suursõidust osavõtjad said kolmel järjestikusel õhtul jaanipäeva tähistada.

Omapärane ja kuljuslastele meeldejääv oli ka viis, kuidas Kuljus sõidu kaasa tegi. Nimelt veetsid umbkaudu 25 kuljuslast kogu 600 kilomeetri pikkuse sõidumarsruudi alates Tallinnast kuni Võhmani veoauto ZIL-157 kastis. Kõva pinnaga istmeid kasti külgedes aitasid pehmendada spordisaalis kasutatavad matid, mis olid lisaks istmetele ka kasti põhja ja külgi katmas. Nii suur hulk rahvast külgedel olevatele istmetele ära polekski mahtunud, seetõttu läksid käiku ka põrandal istumise võimalused. Niiviisi kastis külg-külje kõrval "elamine" muutis kogu sõidu kuljuslastele hästi lõbusaks ja elamusterohkeks...

Uunikumide sõidust osavõtt oli Kuljusele läbi aegade kindlasti üks seltsielu poolest positiivsemaid ettevõtmisi. Aktiivsel seltsielul on Kuljuses esinemiste ja treeningute kõrval tähtis roll, kuna see elavdab seltskonda ja muudab ka laval toimuvat palju elavamaks. Kuigi uunikumide klubi Unic-Moto president Tõnu Piibur lubas sõidu lõppedes, et 2005. aasta sõidu unikaalsuse säilimiseks Kuljust enam suursõitudele kaasa ei kutsuta, pakkus Kuljuse president Kristjan Uba vastukaaluks välja, et olukorda annab lahendada, kui Kuljus ise vanasõidukid endaga kaasa kutsub.

Reeno Reeder

"Kuljuse" Venemaa sõit 8.-11. september 2005

8.- 11.septembrini viibis tantsuansambel "Kuljus" Venemaal, Peterhofi linna 300. aastapäeva pidustustel, mille raames toimus ka tantsufestival, kuhu oli kutsutud kollektiive nii Venemaalt, meie naaberriikidest (Läti, Leedu) kui ka kaugematest piirkondadest (Baškiiria).

Osavõtjate taustast järelduvalt oli ka festivali etteastete repertuaar mitmekesine ja kohati üllatuslik. Enamus kollektiive näitas rahvusliku traditsiooni asemel paraku hiphopi ja aeroobika sugemetega numbreid, millest ei puudunud silmipimestavalt kirjud kostüümid ja tänapäevaselt arran□eeritud muusika. Seevastu "Kuljus" oma traditsiooniliste lavaliste rahvatantsudega äratas suurt tähelepanu nende tantsulembeliste inimeste seas, kes tunnevad huvi just puhta rahvatantsu vastu.

Üldjoontes võeti meid Peterhofis vastu ootuspäraselt, mis tähendas pidevaid ümberkorraldusi esinemistes, kavades ja kõiges muus. Toimus kaks suuremat vabaõhukontserti ja ka pikk rongkäik mööda Peterhofi peatänavaid, kus eestlasi tervitati kaheti: "Tere, vaba eesti!" ning "Fašistid!".

Oma vaba aja sisustas "Kuljus" reedesel päeval imekaunis Peterburis, kus käidi Neva jõe kanalitel õhtusel paadiekskursioonil ja roniti ka Iisaku katedraali torni. Külastati ka kuulsat Peterhofi lossi aeda, kus toimus suurejooneline 300. aastapäeva ilutulestiku vaatemäng, millesarnast polnud keegi tantsijatest varem kogenud. Seega õigustab end lause, et Venemaa on suurte kontrastide maa.

Kokkuvõttes jäid kõik kuljuslased reisiga rahule, kuna hea seltskonnaga on igal pool tore reisida ja esineda. Pärast mõnepäevast eemalviibimist oli tõeliselt hea tunne naasta kodumaale, kus vastu särasid valgustatud reklaamsildid ja niidetud murulapid, abivalmid müüjad ja puhtad tualetid.

Kristi Ilves

Proffidega Lätis festivalil

Ühel kaunil juunikuu päeval sai TTÜ tantsuansambel "Kuljus" kutse osaleda Lätis toimuval rahvusvahelisel rahvatantsufestivalil "Sudmalinas". Kutse sai vastu võetud ja nii asutigi kuu aega hiljem Läti poole teele.

Festival on märkimist väärt, sest tegemist on lavarahvatantsu festivaliga. Lavatants nõuab tantsijatelt rohkemat, kui vaid järjekorra õppimist – nii keha kooli, näitlejameisterlikkust, kui ka tantsuseadet, et publikul oleks huvitav vaadata. Nii Eestis kui mujal maailmas on enam levinud n.ö. folkloorifestivalid.

Seekordne "Sudmalinas" oli järjekorras 6 ning Eestit kutsuti sinna esmakordselt, mistõttu oli "Kuljusel" eriline au festivalile sõita. Kokku oli esindatud 11 riiki: Prantsusmaa, Saksamaa, Horvaatia, Kreeka, Süüria, Portugal, Venemaa, Ukraina, Valgevene, Eesti ja Läti.

Ühelt poolt üllatav, teiselt poolt igati südantsoojendav oli näha, et festivali suurejooneline avakontsert "Skonto" hallis oli müüdud peaaegu täis saalile. Oma kohaoleku ja kõnega austas festivali ka Läti Vabariigi president V-F. Freiberg.

Juba esimese kontserdi käigus sai selgeks, et esinejate lavaline tase on siiski küllalt erinev, ulatudes täiesti professionaalideni. Vaimustushüüdeid tekitasid valgevenelaste balletisugemetega pealtnäha võimatud trikid, samas kreeklaste ja prantslaste pisut igavavõitu tammumist ei kompenseerinud publikule ka nende ilusad riided ja näod

Kuigi Eesti rahvatantsu peetakse siin sageli igavaks, meeldis just "Kuljuse" esitlus publiku seas olnud ameeriklastele ja inglastele kogu programmist kõige enam. See oli teistest eristuv, huvitav ja emotsionaalne.

Nagu ikka, toimus festivali käigus ka läbi Riia suur rongkäik, mille käigus tantsisid kõik osavõtjad Vabaduse väljakul Läti popimat rahvatantsu "Sudmalinast".

Esinemiste vahepeal näidati festivali külalistele Lätimaa kauneid ja ajaloolisi paiku. Erinevaid külalisi viidi erinevatesse paikadesse, nii oli Kuljusel võimalus näha Sigulda linnas Euroopa kõige laiemat juga - laiusega 200 meetrit. Koos lätlastega anti selles linnas ka kaks kontserti.

Igal õhtul toimusid seltskondlikud üritused, kus erinevad rahvad õpetasid teistele mõnd oma lihtsamat seltskonnatantsu. See oli hea võimalus osavõtjatega lähemalt tutvuda ning ühiselt tantsida ja pidutseda.

Festival kulmineerus suure kontserdiga Võnnu kindluse all, mille maagiline välimus lisas tantsuelamusele palju juurde. Lavastus viis kõik tantsijad üle sillakaare lavale ning selle alt välja, tekitades vaatajas pideva voolamise tunde. Ka elav muusika sobis miljöösse suurepäraselt.

Kontsert lõppes riigilipu värvides laevukeste ujutamisega kindluse tiigis, kuhu need vaikselt järgmist festivali ootama jäid.

Eraldi kiitust tasub avaldada festivali korralduslikule poolele. Kõigil rühmadel oli isiklik giid, "Kuljuse" omaks oli peaaegu puhast Eesti keelt kõnelev lätlane (!), ning igapäevane toitlustamine oli väga tasemel. Igati meeldejääv oli, et ava- ja lõppkontserdi lõpus jagati kõigile rühmadele kast külma õlu. J

Kristjan Uba,
retsenseeris Egle Erilt

AS Harju Elekter magistriõppe stipendium

AS Harju Elekter asutas 1. septembril 2005 aastal Sihtasutuses Tallinna Tehnikaülikooli Arengufond magistriõppe stipendiumi, millega omistab 2005-2006. aastal stipendiumi energeetikateaduskonna elektriajamite ja jõuelektroonika instituudi ühele magistriõppe edukale üliõpilasele. Stipendiumi suurus on à 25 000 krooni.

Koostööleping allkirjastati AS Harju Elekter juhatuse esimehe Andres Allikmäega pidulikult 14. septembril 2005 aastal Tallinna Tehnikaülikooli rektoraadis.

Eesti Teaduste Akadeemia auhinnad üliõpilastele

Eesti Teaduste Akadeemia annab 2005. aastal paremate üliõpilastööde autoritele kuni 20 auhinda (à 2 500 – 5 000 krooni).

Võistlusel võivad osaleda Eesti ülikoolide üliõpilased ja eesti päritoluga üliõpilased välismaa ülikoolides, kes töö esitamisel jätkavad ülikoolis diplomi-, bakalaureuse- või magistriõpet või on lõpetanud need ajavahemikul 1.09.2004-31.08.2005.

Konkursile võib esitada õpingute ajal lõpetatud ning vormistatud teadustöid, samuti nende tööde tulemuste põhjal avaldatud teaduspublikatsioone, milles üliõpilane on ainus või esimene autor. Esitatavad tööd võivad olla vormistatud ka diplomi-, bakalaureuse- või magistritööna.

Vastu võetakse tööd (köidetult), mille koos isikliku kirjaliku avalduse ja vajalike isikuandmetega (nimi, aadress, õppeasutus, eriala, kursus, telefoninumber, e-posti aadress) esitavad või postiga saadavad tööde autorid ise. Tööle lisada juhendaja kirjalik arvamus. Võõrkeelne töö peab sisaldama ka eestikeelset pealkirja ja lühikokkuvõtet.

Töid võetakse vastu kuni 30. septembrini 2005 aadressil:

Eesti Teaduste Akadeemia, Kohtu tn 6, 10130, Tallinn.

Rahvusvaheline Dennis Gabori nimeline auhind

Rahvusvahelise Dennis Gabori nimelise auhinna väljaandmise eesmärgiks on inspireerida noori teadlasi (vanus kuni 35 aastat incl) tegema teadusavastusi, mis on sobivad ka praktikas rakendamsieks, samas motiveerides eri rahvustest uurijate koostööd.

2006. aastal väljaantava **rahvusvahelise Dennis Gabori nimelise auhinna taotlemiseks on võimalik esitada avaldusi kuni 30. aprillini 2006.**

Auhinna taotlemise tingimused ja taotluse vorm on kättesaadavad internetiaadresil **www.novofer.hu/w_igdaw.html**

Auhinnakomitee valib välja 2 auhinnasaajat - ühe Ungarist ja ühe välismaalt.

Autasustamistseremoonia toimub 14. detsembril 2006.

Kontaktid: dr Peter Baranyi, e-post: baranyi@sztaki.hu , telefon +36-1-279-6111, mobiil +36-20-455-4796.

Nobeli preemia laureaadi Dennis Gabori ingliskeelse autobiograafia leiate internetiaadressilt http://nobelprize.org/physics/laureates/1971/gabor-autobio.html

Haridus- ja Teadusministeerium

Üliõpilaste teadustööde riiklik konkurss

Haridus- ja Teadusministeerium koostöös Sihtasutusega Archimedes kuulutavad välja
2005. aasta üliõpilaste teadustööde riikliku konkursi.

Konkursil võivad osaleda kõik käesoleval või eelneval kalendriaastal Haridus- ja Teadusministeeriumi õppekavade registrisse kantud õppekava järgi õppivad üliõpilased või üliõpilaskollektiivid.

Konkursil antakse välja teaduspreemiaid suurusega 7500, 4500 ja 3000 krooni (kogu preemiafond 225 000 krooni) kolmes tasemekategoorias:
1) rakenduskõrghariduse ja bakalaureuseõppe üliõpilaste teadustööd;
2) magistriõppe üliõpilaste teadustööd;
3) doktoriõppe üliõpilaste teadustööd.

Preemiaid määratakse järgmistes valdkondades:
1) matemaatika, astronoomia, füüsika, keemia;
2) bioloogia, keskkond ja arstiteadused;
3) inseneriteadused ja majandus;
4) kultuur ja ühiskond.

Töö tuleb esitada Sihtasutusse Archimedes (Väike-Turu 8, 51013 Tartu) **15. oktoobriks 2005** (postitempli kuupäev).

Konkursitöödele esitatavad nõuded:
1) teadustöö on valminud 2004. või 2005. aastal;
2) teadustöö on köidetud ja nõuetekohaselt vormistatud;
3) teadustöö on eesti keeles (erandiks on võõrkeelne publikatsioon, millele lisatakse eestikeelne ja publikatsiooni koopiaga kokku köidetud publikatsiooni sisu kajastav 2-3-leheküljeline referaat).
4) teadustöö esitatakse nii paberkandjal kui ka elektrooniliselt. Elektroonilise töö võib esitada CD-l koos paberkandjal oleva tööga või saata emailiga aadressil noorteadlased@archimedes.ee

Lisaks tööle tuleb konkursil osalemiseks esitada järgmised dokumendid:
1) kirjalik avaldus konkursil osalemiseks, kus märgitakse teadustöö valdkond, tasemekategooria, teadustöö tegemise aeg ja koht, üliõpilase kontaktandmed ning kinnitus, et sama teadustööga ei ole osaletud teistel konkurssidel;
2) ülikooli, rakenduskõrgkooli või kutseõppeasutuse väljastatud tõend üliõpilase õppekava ja õppeaasta kohta;
3) koopia passi või muu isikut tõendava dokumendi isikuandmetega leheküljest;
4) soovi korral juhendaja kirjalik arvamus ning kontaktandmed.

Auhinnatud tööd säilitatakse Eesti Rahvusraamatukogus. Ülejäänud tööd kuuluvad autoritele tagastamisele. Lisainfo:
http://www.archimedes.ee
Terje Tuisk - terje@archimedes.ee, 730 0333, 511 0356,
Sihtasutus Archimedes (Väike-Turu 8, Tartu 51013)
Margus Harak - margus.harak@hm.ee, Haridus- ja Teadusministeerium

ARCHIMEDES sihtasutus

Toimetus & teostus

Tallinna Tehnikaülikooli ajaleht *Mente et Manu*
19086 Tallinn, Ehitajate tee 5 (I-214), faks 620 3591

Peatoimetaja Mart Ummelas e-mail:ajaleht@ttu.ee
Fotod Viivi Ahonen www.ttu.ee/ajaleht/
Küljendus OÜ Punkt ja Täpp
Trükk Auratrükk

Viribus unitis

Ühisel jõul

Mente et Manu nr 15 ilmub 5. oktoobril, kaastööd palume esitada 29. septembriks.